

Seletuskiri haridus- ja teadusministri käskkirja „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Ülikoolide koostöö doktoriõppe edendamisel“ elluviimiseks“ muutmise eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Käesolev käskkirja kehtestatakse Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõigete 2 ja 4 alusel.

Haridus- ja teadusministri käskkirja „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Ülikoolide koostöö doktoriõppe edendamisel“ elluviimiseks“ lisa 1 ja lisa 2 muutmise vajadus tugineb suuresti esimese tegutsemisaasta käigus saadud kogemustele. Muudatustega kehtestatakse käskkirja allkirjastamisest doktorikooli raames toimuvale õpirändele korregeeritud ühikuhinnad ning täpsustatakse toetuse andmise tingimusi. Ühikuhindade muutmise põhjuseks on doktorikooli õpirände ühikuhindade aluseks oleva Kristjan Jaagu nimelise õpirände stipendiumi ühikuhindade muutused. Kulude abikõlblikkus sõnastatakse selgemaks ning üheselt mõistetavamaks, tuues muuhulgas selgemalt välja, et koolituste või ürituste korraldamise kulud võivad olla eraldi hangetena. Lisaks täpsustatakse doktorikooli tulemuste saavutamise näitajate mõõtmise selgitusi.

Ühtlasi aitavad muudatused viia omavahel paremasse kooskõlla toetuse andmise tingimused (edaspidi: TAT) ja seletuskirja. Muudatuste aluseks on elluviija ja rakendusüksuse tehtud ettepanekud.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse valdkonna peaekspert Nele Dresen (tel 735 0200, nele.dresen@hm.ee). Eelnõu koostamisse on kaasatud Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse valdkonna nõunik Sigrid Vaher (tel 735 0263, sigrid.vaher@hm.ee), õigusloome valdkonna õigusnõunik Kadi Mölder (tel 735 0234, kadi.molder@hm.ee), finantsvaldkonna välisvahendite juht Inge Oopkaup (tel 735 0279, inge.oopkaup@hm.ee), välisvahendite nõunik Ragne Hoff (tel 735 0306, ragne.hoff@hm.ee), välisvahendite nõunik Pirkko Külanurm (tel 735 0161, pirkko.kylanurm@hm.ee), strateegilise planeerimise valdkonna peaekspert (tel 735 0105, meelis.aunap@hm.ee).

2. Eelnõu sisu

2.1. Lisa 1 muudatused

Punktis 3.2. muudetakse näitaja „Doktorantide rahulolu doktorikooli üritustega (%)“ mõõtmise skaalat. Hetkel on skaala 5-palliline, kuna aga vastusevariant „ei oska öelda“ on ülikoolide senise kogemuse põhjal pigem mugavusvariant, mis ei anna korraldajale vajalikku infot üritusega rahulolu kohta, siis eemaldatakse antud vastusevariant. Selle tulemusena muudetakse rahulolu mõõtmise skaala 4-palliliseks, jättes vastusevariantideks „nõustun“, „pigem nõustun“, „pigem ei nõustu“ ja „ei nõustu“. TAT spetsiifilise tulemusnäitaja saavutamist see muudatus ei mõjuta, sihttaseme väärtused sellest ei muutu.

Punktis 3.2. toodud näitaja „Ülikoolide üleste ühistegevuste arv“ juurde lisatakse selgitava teabe veergu lause „näitajat arvestatakse kumulatiivselt“, et näitaja mõõtmise metoodika oleks üheselt arusaadav.

Punktis 10.2.3. täpsustatakse koolituste ja ürituste korraldamisel abikõlblikke kulusid. Alates perioodist 2007-2013 on SF süsteemis kokkulepe, et koolituskulud koosnevad ruumi rendist, lektori tasust, koolitusmaterjalide kulust ning toitlustusest. Transport ja majutus ei ole koolituskulu osad, need ei kaasne iga koolitusega, seega ei saa neid liigitada koolituskulude alla. Kehtiva TAT seletuskirja kohaselt on ürituste korraldamise kulud abikõlblikud vaid juhul, kui tellitakse ürituse korraldus gruppidele hankemenetluse teel, mis hõlmab kõiki ürituse läbiviimiseks vajalikke kulusid (ruumirent, majutus, ürituse korraldus, toitlustus, materjalid, tellitud transport jne). Muudatusega tuuakse käskkirjas selgelt välja, et ühe koolituse või muu ürituse korraldamise ja osalemise kulud võivad olla eraldi hangetena (gruppidele tellitud transport, majutus, toitlustus jms vajalikud kulud).

Kuigi koolituse ning ürituste korraldamise ja/või osalemise kulud on kululiigina eristatud kahel real (vastavalt 10.2.2 ja 10.2.3), siis see ei tähenda, et koolitusega seotud transport ja majutus oleksid abikõlbmatud, kuna ka koolitus on doktorikooli ürituse definitsioonist lähtuvalt üritus. Koolituskulu (SFi järgi) tähendab klassikaliselt kulusid, mis on otseselt vajalikud koolituse läbiviimiseks – ruum, koolitaja, õppevahendid ja toitlustamine koolitusel. Korralduskulud on koolitusega seotud nõ kaudselt, nad kaasnevad seotult siis kas liikumisega koolituskohta, ööbimisega jms. Sellest lähtuvalt on ka koolituse korraldamiskulud abikõlblikud.

Punkti 10.3.3. sõnastust täpsustatakse, tuues selgelt välja, et isikute individuaalseid sõidu- ja majutuskulusid ei hüvitata. Vahendid nende kulude katmiseks on ette nähtud ühtse määrana saadavast toetusest.

Lisas 1 tehtud muudatused rakenduvad tagasiulatuvalt alates 1. septembrist 2023. a ehk alates TAT rakendamise algusest. Rakendamise tähtaeg kehtestatakse tagasiulatuvalt, et tagada abikõlblike kulude tõlgendamisel ühtne arusaam ja selgus ning vältida ürituste korraldamise kulude abikõlbmatuks tunnistamist alates TAT kehtivuse algusest.

2.2. Lisa 2 muudatused

Käskkirja lisa 2 järgi kasutatakse doktorikooli mobiilsusprogrammis siseriiklikke ühikuhindu Kristjan Jaagu nimelisest õpirände stipendiumiprogrammist (edaspidi Kristjan Jaagu programm). Kuna Kristjan Jaagu programmi ühikuhindu korrigeeriti 2024. a kevadel¹, siis korrigeeritakse ka doktorikooli mobiilsusprogrammi ühikuhinnad vastavaks. Muudatuse tulemusena suureneb sõidutoetus, ühikuhinna tüüp „majutustoetus“ asendatakse elamistoetusega ning kaotatakse ühikuhinna järgi makstav päevaraha. Võrreldes eelnevalt makstud majutustoetusega on elamistoetuse ühikuhinnad suuremad, kuna see hõlmab endas nii majutuse kui elamisega seotud kulusid.

Uued ühikuhinnad hakkavad kehtima nendele lähetustele, mis toimuvad pärast käskkirja jõustumist. See tähendab, et uusi ühikuhindu rakendatakse ka nendele lähetustele, mille kohta

¹ Kristjan Jaagu programmi uued ühikuhinnad kehtestati haridus- ja teadusministri 3. aprilli 2024 määrusega nr 13 „Välisriigis kõrgharidustasemel õppimiseks ja erialaseks täiendamiseks antavate stipendiumite andmise tingimused ja kord“ https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/1050/4202/4009/Lisa_2.pdf#

on toetuse otsus tehtud enne uute ühikuhindade jõustumist, kuid mis algavad pärast jõustumist.

Punktis 2.1. kasutatakse õpirände sõidutoetuse standardiseeritud ühikuhindade määratluses 6 astme asemel 7 astet, tuues esimese astmena juurde distantssi „kuni 99,9 km“ ning ühikuhinna „70 eurot“. Tegu on lisandusega, mis oli eelnevalt täpsustusena kirjas tabeli all, nüüd aga viidi see standardiseeritud ühikuhinnana tabelisse. Teiseks muudatuseks on „8000 või enam km distantssi puhul“ sõidutoetuse suurenemine 400 euro võrra ehk siis toetust suurendatakse 1100 eurolt 1500 euroni.

Punktis 2.2. asendatakse sõna „majutustoetus“ sõnaga „elamistoetus“. Elamistoetuse ühikuhindade tabel muudetakse kaheastmeliseks eelneva kolme astme asemel. Esimeseks astmeks jääb ühikuhind „120 eurot“ „1–14 päeva“ eest ning teiseks astmeks „80 eurot“ „15–30 päeva“ eest. Tabelis muudetakse ka ühikuhinna nimetust – kui varasemalt oli „Toetus ühe öö kohta“, siis nüüd asendatakse see nimetusega „Toetus ühe päeva kohta“. Seda põhjusel, et enam ei ole tegu majutus- vaid elamistoetusega ning antud toetust on Kristjan Jaagu stipendiumiskeemis alates viimasest määruse muudatusest makstud päevade, mitte ööde eest. Kristjan Jaagu ühikuhindade tabelis korrigeeritakse nimetus määruse muudatusega.

Kuna uuendatud Kristjan Jaagu määruse järgi ei ole enam võimalust hüvitada elamistoetust üks öö enne ja üks öö pärast ürituse toimumist, siis ei ole seda võimalust ka doktorikooli TATis.

Punkt 2.3. tunnistatakse kehtetuks. Kui varasemalt oli ühikuhind ka päevarahale, siis vastavalt Kristjan Jaagu programmi uutele ühikuhindadele päevaraha enam ühikuhinnapõhiselt ei maksta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Käskkirja rakendamiseks vajalikud vahendid on ette nähtud kooskõlas Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavaga perioodiks 2021-2027.

4. Käskkirja mõjud

Muudatuste tulemusena saab TAT-i elluvijja doktorikooli vahendeid tõhusamalt kasutada ning doktorikooli tegevused muutuvad efektiivsemaks ja säästlikumaks. Doktorikooli üritustel osalejate transpordi- ja majutuskulude abikõlblikkus aitab tagada nii ürituste korraldamise kõrge taseme kui ka piisava osavõtu. Selle tulemusena suureneb üritustel osalevate doktorantide rahulolu doktoriõppega ning muuhulgas kasvab ka doktoriõppe atraktiivsus magistrantide seas. See kõik aitab kaasa doktoriõppe kvaliteedi ning populaarsuse suurenemisele Eesti ühiskonnas. Õpirände ühikuhindade tõstmine soodustab doktorantide osalemist õpirändes, kuna see muudab toetuse suuruse vastavaks tegelikele kuludele, pakkudes seeläbi doktorantidele rahalist kindlustunnet. Ühikuhindade tõstmise tulemusena õpirände kulude osakaalu TATi eelarves ei suurendata.

5. Käskkirja kehtivus

Käskkiri hakkab kehtima üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks avalik-õiguslikele ülikoolidele, Estonian Business Schoolile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele. Esitatud arvamused koos selgituste ja arvestamise/mittearvestamise põhjendustega on lisatud kooskõlastustabelisse.

Margus Haidak
kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna juhataja